

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова  
*Філологічний факультет*

**Н. К. Коробкова**

## **ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА**

Методичні вказівки та завдання до курсу  
для студентів 1-го курсу  
денної форми навчання факультету РГФ  
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти  
спеціальності 035 Філологія  
спеціалізацій:

- 035.041 — германські мови та літератури;
- 035.043 — германські мови та літератури  
(переклад включно) перша німецька;
- 035.051 — германські мови та літератури  
(переклад включно) перша іспанська;
- 035.055 — германські мови та літератури  
(переклад включно) перша французька

Одеса  
«Астропринт»  
2022

УДК 82.0(076)  
К68

Автор

**Н. К. Коробкова**, канд. філол. наук, доцент кафедри української літератури Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Рецензенти:

**Л. І. Войтенко**, д-р філол. наук, професор, професор кафедри зарубіжної літератури Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

**С. С. Журба**, канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри української та зарубіжної літератур Криворізького державного педагогічного університету

Відповідальний редактор

д-р філол. наук, доцент кафедри української літератури **Т. М. Шевченко**

Рекомендовано до друку вченою радою філологічного факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (*протокол № 10 від 26 травня 2022 року*)

**Коробкова Н. К.**

К68 Вступ до літературознавства : методичні вказівки та завдання до курсу для студентів 1-го курсу денної форми навчання факультету РГФ першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія, спеціалізації: [035.041; 035.043; 035.051; 035.055] / Н. К. Коробкова ; Одес. нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса : Астропринт, 2022. — 52 с.

У методичних вказівках і завданнях подано програму курсу, рекомендації для поглибленого вивчення лекційного матеріалу, виконання практичної та самостійної роботи студентів. Передбачено тематику лекційних і практичних занять, питання, що виносяться на обговорення, реферативні, творчі завдання, рекомендований список базової, допоміжної літератури та електронних інформаційних ресурсів. Указано розподіл балів, які отримують студенти, з урахуванням елементів неформальної освіти.

Адресовано студентам філологічних спеціальностей.

УДК 82.0(076)

© Коробкова Н. К., 2022

## ЗМІСТ

|                                               |    |
|-----------------------------------------------|----|
| Передмова.....                                | 4  |
| Загальні компетентності.....                  | 6  |
| Спеціальні компетентності.....                | 6  |
| Очікувані результати навчання.....            | 7  |
| Тематичний план курсу.....                    | 8  |
| Змістовий модуль 1.....                       | 8  |
| Змістовий модуль 2.....                       | 9  |
| Змістовий модуль 3.....                       | 11 |
| Структура навчальної дисципліни.....          | 12 |
| Теми практичних занять.....                   | 16 |
| Теми для самостійної роботи.....              | 16 |
| Питання та завдання до практичних занять..... | 18 |
| Завдання для самостійної роботи.....          | 26 |
| Питання для підсумкового контролю.....        | 40 |
| Рекомендована література.....                 | 43 |
| Електронні інформаційні ресурси.....          | 49 |
| Методи діагностики успішності навчання.....   | 50 |
| Елементи неформальної освіти.....             | 50 |
| Розподіл балів, які отримують студенти.....   | 51 |

## ПЕРЕДМОВА

Навчальна програма дисципліни «Вступ до літературознавства» розроблена к. філол. н., доцентом кафедри української літератури Коробковою Н. К. відповідно до освітньої програми підготовки здобувачів першого освітнього (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія.

Методичні вказівки та завдання до курсу пропонувані для студентів 1-го курсу денної форми навчання факультету РГФ першого (бакалаврського) рівня спеціалізації 035.041 – германські мови та літератури (переклад включно) перша англійська

спеціалізації 035.043 – германські мови та літератури (переклад включно) перша німецька

спеціалізації 035.051 – германські мови та літератури (переклад включно) перша іспанська

спеціалізації 035.055 – германські мови та літератури (переклад включно) перша французька

Дисципліна “Вступ до літературознавства” започатковує вивчення науки про літературу на бакалаврському рівні і безпосередньо **пов’язана** з курсами історії літератури, поетики, методикою викладання літератури, історією літературознавства. Феномен художньої творчості розглядається в об’ємних різноаспектних вимірах, головний з яких – художність. Відтак значну увагу приділено поетиці літературного твору, множинності його інтерпретацій, варіативності підходів, естетиці слова.

У результаті вивчення цього курсу студенти мають **знати**, які функції виконує література в житті суспільства та окремої людини, чим вирізняється література з-поміж інших видів мистецтва, з яких елементів складається літературний твір, на які роди та жанри поділяється література, чим вона характеризується, що таке літературознавча методологія і за допомогою яких методів можна аналізувати літературний твір.

Студенти повинні **вміти** використовувати різні методи і принципи аналізу літературних творів; самостійно аналізувати твори різних літературних родів і жанрів як на рівні тексту, так і на рівні художнього світу; визначати тематику і проблематику твору, кваліфіковано інтерпретувати його ідейний зміст, досліджувати творчу індивідуальність письменника; визначати типи тропів у поетичних творах; аналізувати віршовий розмір у поетичному творі; визначати специфіку поетичного синтаксису; обґрунтовувати приналежність художнього твору до напрямку (стилю).

**Предметом** вивчення навчальної дисципліни є особливості естетики художнього слова та поетики літературного твору (з урахуванням множинності його інтерпретацій, варіативності підходів), спрямовані на формування глибокої компетентності здобувачів у функціонуванні літературознавчого дискурсу.

**Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу.** Викладається на першому році навчання (2-й семестр).

### Мета та завдання навчальної дисципліни

**Мета** навчальної дисципліни – формування в студентів наукових уявлень про специфіку мистецтва та літератури як його виду, особливості змісту і форми літературного твору, розмаїття родо-жанрових різновидів літературних творів, а також про тенденції розвитку літератури.

Мета передбачає розв’язання таких **завдань**:

- схарактеризувати головні галузі літературознавчої науки, їхній зв’язок із допоміжними та дотичними дисциплінами;
- систематизувати набуті під час навчання у школі знання з теорії літератури та підготувати студентів для сприйняття філологічних дисциплін університетського літературознавчого циклу;

- опанувати понятійно-категорійний апарат сучасного літературознавства;
- осмислити мистецтво слова як систему та структуру;
- сприяти засвоєнню основних принципів та прийомів аналізу літературно-художнього тексту;
- сформувати навички інтерпретації епічних, ліричних, драматичних творів; навчити студентів аналізувати художній твір та визначати його місце й функції у національному та світовому літературному процесі.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей**:

**а) загальні компетентності (ЗК):**

**ЗК-5.** Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

**ЗК-10.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

**ЗК-13.** Здатність проведення досліджень на належному рівні.

**б) спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):**

**СК-1.** Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

**СК-5.** Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

**СК-8.** Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

**СК-9.** Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.

**СК-10.** Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.

**Очікувані результати навчання**

**ПРН-2.** Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

**ПРН-12.** Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

**ПРН-13.** Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі (відповідно до обраної спеціалізації).

**ПРН-15.** Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

**ПРН-19.** Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології

## ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

### Змістовий модуль 1. Літературознавство як наука

#### Тема 1. Предмет і об'єкт літературознавства

Літературознавство серед інших гуманітарних дисциплін. Феномен літератури як його предмет. Аспекти літературно-художнього твору, крізь призму філософії, естетики та мистецтвознавства. Розмаїття об'єктів наукової уваги літературознавця.

#### Тема 2. Словесність крізь призму літературознавства та мовознавства: перетини, збіги та специфічні риси

Літературознавство та мовознавство – основні філологічні дисципліни. Лінгвістичний поворот. Проблеми термінологічних параметрів літературознавства. Елементи стилістики та поезики у контексті шкільної програми.

#### Тема 3. Структура літературознавства

Літературознавство – комплексна дисципліна. Завдання її складників. Теорія літератури, історія літератури, літературна критика як основні дисципліни. Допоміжні та дотичні дисципліни: взаємозв'язок та взаємодія.

#### Тема 4. Актуальні дискусійні питання: статус літературознавчої компаративістики (аспекти інтермедіальності, імагології, перекладу як форми міжлітературних діалогів)

Актуальність літературознавчої компаративістики в умовах глобалізації. Діалог як провідна категорія міжлітературної комунікації. Міжмистецькі діалоги. Переклад – основна форма міжлітературних діалогів, полілогів.

#### Тема 5. Актуальні дискусійні питання: літературна критика – синтез наукової та творчої діяльності

Сучасна література крізь призму професійної критики. Найрозповсюдженіші жанри: рецензія та есе. Об'єктивне та суб'єктивне в критиці. Роль фахової філологічної освіти у процесі створення оціночного судження щодо новонародженого літературно-художнього твору.

#### Тема 6. Українське літературознавство ХХІ століття: синкретичні акценти, методологічні домінанти

Розмаїття методологічних фільтрів у сучасному українському літературознавстві. Інтерпретаційна поліфонія творчості класиків.

#### Тема 7. Об'єктивний та суб'єктивний способи пізнання дійсності. Інструменти науки та мистецтва

Феномен авторства в науці та мистецтві. Читач – співтворець сенсу мистецтва завдяки парадоксальному поєднанню усталеності, кристалізованості художньої форми та динамічності, відкритості художнього змісту до розмаїтих інтерпретацій. Наукове поняття та художній образ: спільне та специфічне. Природа літературно-художньої творчості. Творче мислення письменника.

### Змістовий модуль 2. Література – мистецтво слова. Літературно-художній твір як формозмістова єдність: аспекти поезики

#### Тема 8. Література у світлі різних класифікацій видів мистецтва

Основні принципи класифікацій видів мистецтва (за матеріалом, за способом організації художнього світу, за формою рецепції). Функції літератури як мистецтва слова. Трактат І. Франка «Із секретів поетичної творчості» – знаковий текст національної науки у контексті світових надбань у галузі психології творчості, критики, рецепції.

### **Тема 9. Функції літературно-художнього твору**

Специфіка комунікативних стратегій художнього твору. Твір як поле діалогу між автором і читачем. Світогляд митця і художня творчість. Франкова концепція «стереометричного» прочитання літературного твору. О. Потебня про структуру художнього образу та твору.

### **Тема 10. Літературно-художній образ**

Свідомі та несвідомі джерела творчості. Роль уяви та фантазії. Типологія образів. Автологічний і металогічний типи образів. Літературний герой (антигерой), тип, прототип, характер, персонаж, образ.

### **Тема 11. Художній світ твору та поняття «текст». Художність**

Вимисел, домисел. Мімезис. Хронотоп у структурі художнього твору. Об'єктна та суб'єктна його організація. Художність та метахудожність як явища культури в цілому та літератури зокрема.

### **Тема 12. Складники змісту літературно-художнього твору**

Естетична єдність усіх чинників змісту та форми. Змістові чинники художнього твору: тема, проблема, ідея, пафос, конфлікт, фабула.

### **Тема 13. Складники форми художнього твору**

Чинники художньої форми: сюжет, композиція, архітектоніка, рід, жанр, поетична мова. Історія вчення про роди та жанри. Канонічні та неканонічні жанри.

### **Тема 14. Родо-жанрова трансгресія**

Суміжні змістоформи. Трансгресія жанрів: від усної народної творчості до постмодернізму. Первісний синкретизм і сучасний перформанс.

### **Тема 15. Поетична лексика. Поетичний синтаксис. Поетична фоніка**

Художньо-мовленнєва організація літературного твору. Асоціативність мислення – основа творення тропів. Міфологія та магія як джерело поетичної тропіки, що утруднює її переклад. Засоби лексичного, синтаксичного та фонетичного увиразнення мовлення.

### **Тема 16. Версифікація**

Ритм. Рима, її ролі у вірші. Класифікації рим. Римування. Системи віршування. Стопа.

## **Змістовий модуль 3. Літературний процес**

### **Тема 17. Основні категорії літературного процесу**

Поняття про літературний процес. Виникнення й еволюція літературних напрямів, течій, угруповань, шкіл. Традиції і новаторство. Історичний розвиток художніх методів і стилів.

### **Тема 18. Внутрішні фактори розвитку літературного процесу**

Історичний контекст, метатекст, вплив, взаємовплив.

### **Тема 19. Зовнішні фактори розвитку літературного процесу**

Зміна культурних епох. Рух епох (реалістичні: античність, відродження, класицизм, просвітництво, реалізм; романтичні: середньовіччя, бароко, сентименталізм, романтизм, модернізм).

### **Тема 20. Світова література як макросистема**

Три концепції світової літератури. Її структура. Національна література в контексті зональної та регіональної літературних систем.

### Структура навчальної дисципліни

| Назви тем                                                                                                                                                                | Кількість годин |              |     |     |    |              |              |     |     |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------|-----|-----|----|--------------|--------------|-----|-----|----|
|                                                                                                                                                                          | Денна форма     |              |     |     |    | Заочна форма |              |     |     |    |
|                                                                                                                                                                          | Усього          | у тому числі |     |     |    | Усього       | у тому числі |     |     |    |
|                                                                                                                                                                          |                 | л            | п/с | лаб | ср |              | л            | п/с | лаб | ср |
| 1                                                                                                                                                                        | 2               | 3            | 4   | 5   | 6  | 7            | 8            | 9   | 10  | 11 |
| <b>Змістовий модуль 1. Літературознавство як наука</b>                                                                                                                   |                 |              |     |     |    |              |              |     |     |    |
| Тема 1.<br>Предмет і об'єкт літературознавства                                                                                                                           | 2               | 1            |     |     | 1  |              |              |     |     |    |
| Тема 2.<br>Словесність крізь призму літературознавства та мовознавства: перетини, збіги та специфічні риси.                                                              | 2               | 1            |     |     | 1  |              |              |     |     |    |
| Тема 3.<br>Структура літературознавства.                                                                                                                                 | 3               | 1            | 1   |     | 1  |              |              |     |     |    |
| Тема 4.<br>Актуальні дискусійні питання: статус літературознавчої компаративістики (аспекти інтермедіальності, імагології, перекладу як форми міжлітературних діалогів). | 2               | 1            |     |     | 1  |              |              |     |     |    |

|                                                                                                                              |    |   |   |  |    |  |  |  |  |  |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|---|---|--|----|--|--|--|--|--|
| Тема 5.<br>Актуальні дискусійні питання: літературна критика – синтез наукової та творчої діяльності.                        | 3  | 1 |   |  | 2  |  |  |  |  |  |
| Тема 6.<br>Українське літературознавство XXI століття: синкретичні акценти, методологічні доміанти.                          | 3  | 1 |   |  | 2  |  |  |  |  |  |
| Тема 7.<br>Об'єктивний та суб'єктивний способи пізнання дійсності. Інструменти науки та мистецтва.                           | 5  | 1 |   |  | 4  |  |  |  |  |  |
| Разом за змістовим модулем 1                                                                                                 | 20 | 7 | 2 |  | 12 |  |  |  |  |  |
| <b>Змістовий модуль 2. Література – мистецтво слова. Літературно-художній твір як формозмістова єдність: аспекти поетики</b> |    |   |   |  |    |  |  |  |  |  |
| Тема 8.<br>Література у світлі різних класифікацій видів мистецтва.                                                          | 6  | 1 | 1 |  | 4  |  |  |  |  |  |

|                                                                  |   |   |   |  |   |  |  |  |  |  |
|------------------------------------------------------------------|---|---|---|--|---|--|--|--|--|--|
| Тема 9. Функції літературно-художнього твору.                    | 6 | 1 | 1 |  | 4 |  |  |  |  |  |
| Тема 10. Літературно-художній образ.                             | 3 | 1 |   |  | 2 |  |  |  |  |  |
| Тема 11. Художній світ твору та поняття «текст». Художність.     | 5 | 1 |   |  | 4 |  |  |  |  |  |
| Тема 12. Складники змісту літературно-художнього твору.          | 8 | 1 | 1 |  | 6 |  |  |  |  |  |
| Тема 13. Складники форми художнього твору.                       | 7 | 1 |   |  | 6 |  |  |  |  |  |
| Тема 14. Родовжанрова трансгресія.                               | 7 | 1 |   |  | 4 |  |  |  |  |  |
| Тема 15. Поетична лексика. Поетичний синтаксис. Поетична фоніка. | 8 | 1 | 1 |  | 6 |  |  |  |  |  |
| Тема 16. Версифікація.                                           | 5 | 1 |   |  | 4 |  |  |  |  |  |

|                                                            |    |    |   |  |    |  |  |  |  |  |
|------------------------------------------------------------|----|----|---|--|----|--|--|--|--|--|
| Разом за змістовим модулем 2.                              | 55 | 9  | 4 |  | 40 |  |  |  |  |  |
| <b>Змістовий модуль 3. Літературний процес</b>             |    |    |   |  |    |  |  |  |  |  |
| Тема 17. Основні категорії літературного процесу.          | 6  | 1  |   |  | 6  |  |  |  |  |  |
| Тема 18. Внутрішні фактори розвитку літературного процесу. | 4  | 1  |   |  | 2  |  |  |  |  |  |
| Тема 19. Зовнішні фактори розвитку літературного процесу.  | 4  | 1  |   |  | 2  |  |  |  |  |  |
| Тема 20. Світова література як макросистема.               | 4  | 1  |   |  | 2  |  |  |  |  |  |
| Разом за змістовим модулем 3.                              | 18 | 4  |   |  | 12 |  |  |  |  |  |
| Усього                                                     | 90 | 20 | 6 |  | 64 |  |  |  |  |  |

### Теми практичних занять (денна форма)

| № з/п | Назва теми                                                            | Кількість годин |
|-------|-----------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1     | Структура літературознавства.                                         | 1               |
| 2     | Література у світлі різних класифікацій видів мистецтва.              | 1               |
| 3     | Функції літературно-художнього твору.                                 | 1               |
| 4     | Літературно-художній образ.                                           | 1               |
| 5     | Складники змісту і форми літературно-художнього твору.                | 1               |
| 6     | Поетична лексика. Поетичний синтаксис. Поетична фоніка. Версифікація. | 1               |
| Разом |                                                                       | 6               |

### Теми для самостійної роботи (денна форма)

| № з/п | Назва теми/ види завдань                                                                                                                                              | Кількість годин |
|-------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|       | <b>Змістовий модуль 1</b>                                                                                                                                             | 12              |
| 1     | Тема 1. Предмет і об'єкт літературознавства                                                                                                                           | 1               |
| 2     | Тема 2. Словесність крізь призму літературознавства та мовознавства: перетини, збіги та специфічні риси.                                                              | 1               |
| 3     | Тема 3. Структура літературознавства.                                                                                                                                 | 1               |
| 4     | Тема 4. Актуальні дискусійні питання: статус літературознавчої компаративістики (аспекти інтермедіальності, імагології, перекладу як форми міжлітературних діалогів). | 1               |
| 5     | Тема 5. Актуальні дискусійні питання: літературна критика – синтез наукової та творчої діяльності.                                                                    | 2               |
| 6     | Тема 6. Українське літературознавство ХХІ століття: синкретичні акценти, методологічні домінанти.                                                                     | 2               |
| 7     | Тема 7. Об'єктивний та суб'єктивний способи пізнання дійсності. Інструменти науки та мистецтва                                                                        | 4               |
|       | <b>Змістовий модуль 2</b>                                                                                                                                             | 40              |

|       |                                                                  |    |
|-------|------------------------------------------------------------------|----|
| 8     | Тема 8. Література у світлі різних класифікацій видів мистецтва. | 4  |
| 9     | Тема 9. Функції літературно-художнього твору.                    | 4  |
| 10    | Тема 10. Літературно-художній образ.                             | 2  |
| 11    | Тема 11. Художній світ твору та поняття «текст». Художність.     | 4  |
| 12    | Тема 12. Складники змісту літературно-художнього твору.          | 6  |
| 13    | Тема 13. Складники форми художнього твору.                       | 6  |
| 14    | Тема 14. Родо-жанрова трансгресія.                               | 4  |
| 15    | Тема 15. Поетична лексика. Поетичний синтаксис. Поетична фоніка. | 6  |
| 16    | Тема 16. Версифікація.                                           | 4  |
|       | <b>Змістовий модуль 3</b>                                        | 12 |
| 17    | Тема 17. Основні категорії літературного процесу.                | 6  |
| 18    | Тема 18. Внутрішні фактори розвитку літературного процесу.       | 3  |
| 19    | Тема 19. Зовнішні фактори розвитку літературного процесу.        | 3  |
| Разом |                                                                  | 64 |

## ПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

### ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

#### Тема 1. Структура літературознавства

##### Питання

1. Літературознавство як комплекс дисциплін.
2. Теорія літератури, історія літератури та літературна критика – основні галузі літературознавства.
3. Дискусії навколо статусу компаративістики.
4. Допоміжні дисципліни: специфіка та взаємозв'язок.
5. Дотичні дисципліни.
6. Методи в історії літературознавства.
7. Методологія сучасного літературознавства.

##### Завдання

1. Запишіть спільні завдання літературознавства та мистецтвознавства.
2. Що є предметом естетики? Література в контексті естетики.
3. Опишіть взаємодію літературознавства та філософії.

##### Література

Основна: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9,

Додаткова: 13, 21, 22, 26, 29, 31, 34, 36, 40, 49, 50, 53, 57, 60, 74, 75, 80

#### Тема 2. Література у світлі різних класифікацій видів мистецтва

##### Питання

1. Поняття мімезису та катарсису.
2. Виникнення літератури.
3. Пластичні та мусичні мистецтва.

4. Часо-просторова класифікація видів мистецтв.
5. Основні принципи рецепторної класифікації.

##### Завдання

1. Законспекуйте розділи «Поезія і музика», «Поезія і малярство» трактату «Із секретів поетичної творчості І. Франка».
2. Випишіть із трактату «Із секретів поетичної творчості» І. Франка визначення терміна «змисл».
3. Які змисли виокремлює І. Франко?
4. Законспекуйте статтю «Національне мистецтво» Богдана-Ігоря Антоновича.

##### Література

Основна: 1, 2, 3, 10

Додаткова: 12, 13, 15, 29, 33, 65, 73, 74, 75, 79, 80

#### Тема 3. Функції літературно-художнього твору

##### Питання

1. Три іпостасі літературного твору: книга, текст, художній світ.
2. Текст як явище культури.
3. Теорії тексту (стислий огляд).
4. Функції літературно-художнього твору як явища мистецтва.

##### Завдання

1. Підготуйте презентацію своєї улюбленої книги. Зверніть увагу на оформлення, особливості друку, ілюстрації тощо. Формат визначається студентом.
2. Конкретизуйте функції улюбленого літературного твору.

3. Чи погоджуєтесь ви з твердженням Ростислава Семківа про те, що «смерть, секс і сміх – три головні засоби розкрутки читацького зацікавлення»? [69, с. 98]. («Як читати класиків»)

#### **Література**

Основна: 1, 6, 10

Додаткова: 13, 14, 17, 22, 26, 27, 28, 31, 33, 34, 38, 44, 46, 48, 49, 50, 51, 59, 64, 68, 69, 74

#### **Тема 4. Літературно-художній образ**

##### **Питання**

1. Наукове поняття на художній образ. Спільне та відмінне.
2. Структура художнього образу.
3. Зображене та виражене в художньому образі.
4. Автологічний та металогічний типи образів.

##### **Завдання**

1. Законспекуйте основні тези праці «Етюди про психологізм» Василя Фащенко, зосереджуючи увагу на розділі «Видима мова душі», «Діалог і монолог», «Внутрішнє мовлення», «Суцвіття засобів» [76].
2. Прочитати розділ «Ромео і Джульєтта. Сп'янілі від кохання підлітки» книги Клаудії Хохбрун та Андреа Боттлінгер «Герої книг на прийомі у психотерапевта» [79, с. 47 – 61].
3. У чому, на Ваш погляд, спільне та своєрідне в інтерпретаційній стратегії Василя Фащенко та сучасних авторок?
4. Ознайомтеся з працею Ніли Зборовської «Психоаналіз та літературознавство» [33]. Про які нові можливості дослідження літературно-художніх творів ви дізналися?

5. Підготуватися до дискусії на тему: «Ромео і Джульєтта: символи вічного кохання чи нерозважні підлітки?».

#### **Література**

Основна: 1, 2, 3, 5, 6, 7

Додаткова: 11, 15, 18, 23, 27, 33, 41, 44, 49, 50, 52, 58, 65, 76, 79, 85

#### **Тема 5. Складники змісту і форми літературно-художнього твору.**

##### **Питання**

##### **Складники змісту**

1. Зміст і форма літературно-художнього твору.
2. Формозміст як єдність.
3. Художній конфлікт і пафос.
4. Різновиди конфліктів.
5. Колізія.
6. Типологія зовнішніх та внутрішніх конфліктів.
7. Тема. Тематика.
8. Проблема. Проблематика.
9. Ідея. Різномісність поняття.
10. Фабула. Дискусійні моменти щодо уналежнення фабули до компонентів змісту.
11. Мотив як тема в ліриці.

##### **Завдання**

1. Проаналізуйте концепцію Олександра Потебні, стисло виражену у такій цитаті: «Мистецтво є мова митця, і як через слово не можна передати іншому своєї думки, а можна тільки пробудити в ньому його власну, так не можна її повідомити і в мистецькому творі; тому зміст твору (коли

його закінчено) розвивається вже не в мистецтві, а в тих, що його розуміють». С.151. Ткаченко

2. Визначте тему, ідею, проблематику та пафос етюду «Кіт у чоботях» М. Хвильового.
3. Проаналізуйте колізію (ситуація внутрішньої боротьби) та конфлікт (зовнішньо-подієве зіткнення) в етюді «Кіт у чоботях» М. Хвильового.

### **Складники форми художнього твору**

#### **Питання**

1. Сюжет.
2. Мотив в епосі та ліриці.
3. Теорія мандрівних сюжетів.
4. Хронікальні та концентричні сюжети.
5. Сюжетні та позасюжетні елементи.
6. Історична еволюція, види і функції портрету, пейзажу та інтер'єру.
7. Традиційні мотиви та сюжети. Класифікації.
8. Композиція літературно-художнього твору.
9. Архітектоніка.
10. Поділ літератури на літературні роди.
11. Категорії епічного, ліричного та драматичного.
12. Рід, вид, жанр, метажанр як літературознавчі категорії.
13. Історія вивчення родів і жанрів літератури. Загальний огляд.
14. Термінологічні параметри понять «жанровий канон», «жанрова типологія», «жанрова система» «жанрова матриця», «жанрова домінанта», «жанрова модальність».
15. Передумови, історія виникнення та розвиток основних жанрів лірики.
16. Передумови, історія виникнення та розвиток основних жанрів епосу.
17. Передумови, історія виникнення та розвиток основних жанрів драми.

18. Основні жанрові класифікації лірики, епосу, драми.

19. Сучасні проблеми генології.

#### **Завдання**

1. Ознайомитися з творчою інтерпретацією концепції шляху героя Джозефа Кемпбелла у праці «Подорож письменника. Міфологічні структури в літературі та кіно» Кристофера Воглера.
2. Беручи до уваги наукові здобутки Кристофера Воглера, складіть візуальну схему, яка відображала б усі стадії подорожі героя.
3. Проаналізуйте у порівняльному аспекті шлях героя казки «Кіт у чоботях» братів Грімм та однойменного етюду М. Хвильового.
4. Поміркуйте, як впливає жанр твору на сюжет та композицію. Чи можна говорити про взаємовплив? Відповідь обґрунтуйте.

#### **Література**

Основна: 3, 4, 9

Додаткова: 17, 24, 27, 35, 40, 42, 43, 48, 49, 61, 66, 74, 7

### **Тема 6. Поетична лексика. Поетичний синтаксис. Поетична фоніка.**

#### **Питання**

1. Художня мова як вияв естетичної зарядженості художнього тексту.
2. Асоціативність мислення як основа творення тропа.
3. Роль уяви та фантазії в побудові художнього світу.
4. *Поетична лексика:*
  - a. Порівняння. Структура. Різновиди. Способи творення.
  - b. Епітет. Різні погляди на розмежування епітетів та логічних означень. Класифікації епітетів.
  - c. Метафора. Різновиди. Механізми породження.
  - d. Метонімія. Типологія метонімії.

- e. Табу та евфемізми.
  - f. Оксиморон. Функції.
  - g. Символ та суміжні категорії (знак, алегорія, емблема).
  - h. Архаїзми.
  - i. Неологізми.
  - j. Діалектизми.
  - k. Вульгаризми.
  - l. Макаронічна мова.
  - m. Варваризми.
5. *Поетичний синтаксис.*
- a. Риторичні фігури.
  - b. Паралелізм.
  - c. Анафора.
  - d. Епіфора.
  - e. Анастрофа.
  - f. Симплока.
  - g. Епанострофа.
  - h. Антитеза.
  - i. Парафраза.
  - j. Гіпербола.
  - k. Літота.
6. *Фігури накопичення.*
- a. Тавтологія.
  - b. Плеоназм.
  - c. Полісиндетон.
  - d. Градація.
7. *Фігури уникнення.*
- a. Еліпс.
  - b. Силепс.
  - c. Асиндетон.

8. *Поетична фоніка.*
- a. Алітерація.
  - b. Асонанс.

#### **Завдання**

1. Чи є аллюзія та ремінісценція тропами? Відповідь обґрунтуйте.
2. Поміркуйте про функції риторичних фігур у давній літературі та в епоху постмодернізму. Наведіть приклади.
3. Визначте схожі та відмінні риси оксиморона та антитези.
4. Розкажіть про іронію як троп.
5. Чи погоджується з твердженням про те, що синекдоха є кількісною метонімією? Доведіть свої міркування.

#### **Версифікація**

##### **Питання**

1. Проза і вірш.
2. Особливості віршованої мови.
3. Основні поняття віршознавства.
4. Системи віршування. Загальні відомості.
5. Засади та принципи античної системи віршування.
6. Тонічна система віршування.
7. Силабічна система віршування.
8. Силабо-тонічна система віршування.
9. Основні розміри силабо-тонічного віршування.
10. Рима, види рим. Функції рими.
11. Строфа, її види.

##### **Завдання**

1. Проаналізуйте аспекти версифікації улюбленого вірша.
2. Підготуйте реферат на одну із запропонованих тем:

- ✓ «Історія та теорія феномену хоку»;
- ✓ «Білий вірш в історії української літератури»;
- ✓ «Сонет: історія та сучасність»

Обсяг 15 – 20 сторінок

### **Література**

Основна: 4, 6, 7, 9

Додаткова: 11, 17, 25, 32, 37, 47, 49, 50, 57, 63, 72, 74

### **САМОСТІЙНА РОБОТА (64 ГОДИНИ)**

#### **Тема 1. Предмет і об'єкт літературознавства**

1. Прочитайте уважно визначення Михайла Наснка.

«Предметом літературознавства є сукупність критичних спостережень, історико-літературних осмислень та теоретичних узагальнень, які складають основу відповідних галузей науки про літератури» [8, с. 5]

Наведіть приклади:

- критичних спостережень;
- історико-літературних осмислень;
- теоретичних узагальнень.

Запишіть до конспекту конкретні цитати, які яскраво ілюструють ваші приклади, коректно указуючи автора праці та джерело.

2. Творче завдання. Есе «Що таке література?»

Обсяг 300 слів.

Увага! Тексти обсягом до 100 слів не перевірятимуться.

#### **Тема 2. Словесність крізь призму літературознавства та мовознавства: перетини, збіги та специфічні риси**

Ознайомтеся із визначенням мови, яке подає Флорій Бацевич у підручнику «Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень»:

«Мова –

- людська мова взагалі, мова як певний клас знакових систем;
- етнічна, або «ідіоетнічна», мова – конкретна реально існуюча знакова система, що використовується в певному соціумі, в певний час і на певній території.

Мова в першому значенні є абстрактним уявленням про єдину людську мову, в якій зосереджені універсальні ознаки всіх конкретних мов. Конкретні мови є численними реалізаціями властивостей мови взагалі (семіотичної системи, що виникла природно і має соціальне призначення, тобто існує не для окремого індивіда, а для певного соціуму... » [15, с. 8].

Проблемне питання.

Поміркуйте, що таке художня мова та літературна мова.

Чи погоджуєтесь ви з наведеними нижче розмірковуваннями Анатолія Ткаченка

Відповідь обґрунтуйте.

«Цікаві взаємонакладання та взаємоперетікання відбуваються між мовою літературною і художньою. Перша є нормативною, стилістично витриманою (хоч і не завжди нейтральною), з відносно сталими (хоча й історично змінними) правилами граматики, синтаксису тощо). Друга, тобто, художня мова – це певним чином організована й естетично «заряджена», стилістично своєрідна, безпосередньо сприйнятна сторона художньої форми в її, як не раз повторюємо, нерозривному зв'язку зі змістом. Окрім візуального функціонування в друкованих текстах, вона може звучати в усному виконанні,

в засобах масової інформації, на сценах театрів, у кіно і т. д. Художня мова, на відміну від літературної, не визнає заборон. Вона залучає до тексту, залежно від потреби, і вульгарну та просторічну лексику, і «неправильну», невинормовану граматику, і загалом будь-що, що є в загальнонаціональній мові, ба навіть те, чого в ній ще нема, але вводиться, створюється саме завдяки кожній конкретній літературно-мистецькій події. Отже, сфера художньої мови конкретного літературного факту є вужчою за сферу загальнонаціональної мови, але в їх сукупній інтертекстуальності зростає тенденція до виходу за межі загальнонаціональної мови, не кажучи вже про значно вужчу сферу мови літературної, яка, проте, є ядром і мови загальнонаціональної, і мови художньої... Художня мова існує тільки у вигляді живого організму художнього тексту... Художня мова є чимось особливим. І ця особливість полягає насамперед в її естетичній зарядженості, художній енергетиці...»[74, с. 212 – 213].

### **Тема 3. Структура літературознавства**

1. Поміркуйте, за допомогою якої візуальної форми можна зобразити взаємодію основних, допоміжних літературознавчих, а також дотичних до літературознавства дисциплін.
2. Спробуйте подати візуально структуру літературознавства.
3. Проблемне питання. Які дисципліни категорично не можуть взаємодіяти з літературознавством? Чому?

### **Тема 4. Актуальні дискусійні питання: статус літературознавчої компаративістики (аспекти інтермедіальності, імагології, перекладу як форми міжлітературних діалогів)**

5. Законспекуйте розділи «Поезія і музика», «Поезія і малярство» трактату «Із секретів поетичної творчості І. Франка.

6. Які актуальні для інтермедіальної компаративістики питання були порушені І. Франком (укажіть та поясніть 3 – 4 позиції)?

### **Тема 5. Актуальні дискусійні питання: літературна критика – синтез наукової та творчої діяльності**

1. Пригадайте, який останній літературно-художній твір ви прочитали. Як дізналися про нього?
2. Які завдання літературної критики та історії літературної критики? Визначте спільні та відмінні риси.
3. Відчуйте себе літературним критиком. Напишіть рецензію на літературно-художній твір, який найбільше вас вразив.

### **Тема 6. Українське літературознавство ХХІ століття: синкретичні акценти, методологічні домінанти**

1. Випишіть визначення поняття «методологія».
2. За допомогою підручника «Історія українського літературознавства і критики» М. Наєнка складіть перелік сучасних підходів до вивчення художньої літератури.

### **Тема 7. Об'єктивний та суб'єктивний способи пізнання дійсності. Інструменти науки та мистецтва**

1. Наведіть приклади літературно-художнього образу та наукового поняття. Зазначаємо джерело цитування.
2. Поясніть зображене та виражене в обраному вами художньому образі.
3. Проблемне питання: Чи можуть бути твори реалізму об'єктивними? Чому?

### **Тема 8. Література у світлі різних класифікацій видів мистецтва**

1. Законспекуйте «Види мистецтва. Їх походження, класифікації» підручника «Мистецтво слова. Вступ до літературознавства» А. Ткаченка [74, с. 33 – 38].

2. Мусичні та пластичні мистецтва.
3. Розподіл мистецтв на просторові та часові.
4. Напишіть есе на тему «Література: часове чи просторове мистецтво?»  
Обсяг 300 слів. Текст до 100 слів не перевірятиметься.
5. Випишіть із трактату «Із секретів поетичної творчості» І. Франка визначення терміна «змісл».
6. Які змісли виокремлює І. Франко?
7. Основні засади та принципи рецепторної класифікації видів мистецтва.
8. Підготуйте реферат на тему «Літературний перформанс». Обсяг 10 аркушів (шрифт Times New Roman; розмір 14; міжрядковий інтервал 1,5).
9. Письмово охарактеризуйте літературу за параметрами усіх відомих вам класифікацій видів мистецтва.

#### Тема 9. Функції літературно-художнього твору

1. Як виявляється компенсаторна функція мистецтва? Наведіть приклад твору художньої літератури, указавши автора та назву твору.
2. У чому полягає пізнавально-евристична функція літератури? Наведіть приклад твору художньої літератури, указавши автора та назву твору.
3. Наведіть приклади літературно-художніх творів з яскраво вираженою функцією передбачення.
4. Чи всі твори володіють сугестивною функцією? Обґрунтуйте відповідь.
5. Чи погоджуєтеся ви з думкою про те, що провідною функцією творів постмодернізму є гедоністична? Обґрунтуйте відповідь.
6. Підготуйте власні аргументи до дискусії «Чи має література виховувати?»
7. Поміркуйте про комунікативні можливості літератури.
8. У чому полягає інформаційна функція літератури?
9. Прочитайте розділ «Когнітивна революція» книги «Людина розумна» Ювала Ной Харарі [78]. Визначте складники «гнучкості мови», аспекти

«теорії пліток» і встановить зв'язок цих концептів із поняттям літературної фікції.

#### Тема 10. Літературно-художній образ

1. Дібрати приклади літературно-художніх образів автологічного типу.
2. Дібрати приклади літературно-художніх образів металоґічного типу.
3. Наведіть приклад прототипів, які мають образне втілення в літературі, музиці, театрі, живописі.
4. Простежте історію літературних інтерпретацій одного з так званих традиційних або вічних образів.

#### Тема 11. Художній світ твору та поняття «текст». Художність

1. Окресліть основні тези щодо психологічних основ художності, висловлених І. Франком у трактаті «Із секретів поетичної творчості».
2. Прокоментуйте авторську інтенцію до читача «Моя є форма, зміст усе є твій» (поема «Похорон» І. Франка).
3. Випишіть із літературознавчих словників та енциклопедій визначення понять «текст», «інтертекстуальність».
1. Прокоментуйте тезу І. Франка про те, що «пізнання літературно-художнього твору провадить до розширення горизонту читацьких знань і сподівань, формулювання нових питань («безмежних горизонтів і нерозгаданих загадок»), а тому потенційно нескінченне» [73, с. 21]
2. Підготуйте конспект указаної статті.

#### Тема 12. Складники змісту літературно-художнього твору

1. Законспектуйте працю «Між ідеєю і формою» Михайла Рудницького.
2. Проблемне питання: Чому, на ваш погляд, «Між ідеєю і формою», написана М. Рудницьким 1932 року, лише 2009 стала відома широкому загалу читачів? Поміркуйте, чому І. Франко назвав автора критиком від Бога, аналітиком від народження та зазначив, що М. Рудницький

з'явився в українській культурі з поривом справжнього Мефістофеля як дух вічного неспокою, сумніву, демонічного пориву до незнаного?

3. Прочитайте новелу «Кіт у чоботях» М. Хвильового.
4. Визначте в ній складники змісту: тему, ідею, пафос, фабулу, конфлікт.

### Тема 13. Складники форми художнього твору

1. Проблемне питання: Чому І. Франко вважав форму твору свідомою роботою митця? Відповідь обґрунтуйте поясненням заздалегідь підготовленого цитатного матеріалу з трактату «Із секретів поетичної творчості».
2. Охарактеризуйте специфіку композиції та сюжету новели «Кіт у чоботях» М. Хвильового.
3. Проаналізуйте засоби творення об'єктного та суб'єктного світу обраного вами епічного твору.
4. Наведіть приклади таких позасюжетних елементів як пейзаж (мариністичний, урбаністичний тощо), інтер'єр, екстер'єр, портрет (зовнішній / внутрішній, індивідуальний / колективний) вставний епізод (твір на вибір студента).

### Тема 14. Родо-жанрова транскресія

1. Згадайте, які ліро-епічні твори вам знайомі. Наведіть приклади. Охарактеризуйте в них риси епосу та лірики.
2. Поміркуйте про причини жанрової транскресії.
3. Підготуйтеся до дискусії на тему «Жанровий канон: бути чи не бути?»

### Тема 15. Поетична лексика. Поетичний синтаксис. Поетична фоніка

1. Підготуйтеся до цілісного літературознавчого аналізу ліричного, епічного та драматичного твору.
2. Визначте тропи, фігури та фонетичні засоби у поезіях збірки «Тамплієри» Сергія Жадана (три будь-які).

3. Прочитайте вірш Наталі Лівицької-Холодної. З якими теоретичними працями про природу художньої творчості та етапи роботи митця вона має перегуки? Обґрунтуйте відповідь.

### Народження поезії

Зі сну, що раптом збудить уночі,  
з диханням вітру, що, мовчанки сіть рвучи,  
болючим спомином неждано діткне.  
З проміння сонця, що лежить в вікні,  
з білизни, що тріпочеться на вітрі,  
з зірок на небі і з зірок в мені  
і з хмар, що рожевіють в раннім світлі.  
Вона приходить, як зоря ясна,  
а часом наче фурія зловісна,  
що душу враз пропалоє до дна  
і думку розриває на повісма.  
1983 р.

4. Проаналізуйте поезію Михайла Драй-Хмари в аспекті поетичної лексики, поетичного синтаксису та поетичної фоніки. Визначте функції названих вами засобів створення художнього світу твору.

\*\*\*

Я світ увесь сприймаю оком,  
Бо лінію і цвіт люблю,  
Бо рала промінні глибоко  
Урізались в мою ріллю.

Люблю слова ще повнодзвонні,  
Як мед, пахучі та п'янкi,  
Слова, що в глибині бездонній

Пролежали глухі віки.

Епітет серед них – як нападъ:

Уродиться, де й не чекав,

І тільки ямби та анапест

Потроху бережуть устав,

Я славлю злотокошу осінь,

Де смуток мій, немов рубін,

У перстень виправлений; ще й досі

Не випав з серця мого він.

Дивлюся й слухаю: прозоро

Співає струмисьок биття,

І віриться, що скоро-скоро

Так само заспіваю я.

1925 р.

5. Проаналізуйте поезію «Сам собі країна» Скрябіна (Андрія Кузьменка) в аспекті поетичної лексики, поетичного синтаксису та поетичної фоніки. Визначте функції названих вами засобів створення художнього світу твору.

На твоїх джінсах американський прапор,

На твоїй майці – канадське кленове листя,

У твоїх очах видно тільки одне питання:

Хто мені скаже – чому я тут народився?

Не твоя вина – що ти батька свого син,

А твоя біда – не вміти бути ним.

Не стидайся – то твоя земля,

Не стидайся – то Україна,

Добре там є де нас нема,

Стань для батька нормальним сином.

Ти знову купиш струйові німецькі шузи,

Твої вуха давно вже звикли до чужої музики,

На твоїх губах застигла гримаса болі,

Чому я тут ще – я хочу давно на волю!

Не твоя вина – що ти батька свого син,

А твоя біда – не вміти бути ним.

Не стидайся – то твоя земля,

Не стидайся – то Україна,

Добре там є де нас нема,

Музичне виконання доступне за посиланням :  
<https://www.youtube.com/watch?v=Y-x0C3cQxUw>

## 6. Виконайте тестові завдання:

1. У рядках поезії Б.-І. Антонича «Автобіографія» «Мої пісні – над рікою часу калиновий міст, / я – закоханий в життя поганин» *провідним тропом* є .....

2. *Оречевлена метафора* наявна у рядку

А) «й слова прийшли до уст зелені»

Б) «у злиднях і невдачах не кляв ніколи долі та не ганив»

В) «я все – п'яний дитвак із сонцем у кишені»

Г) «тоді щось дивне і незнане пробудилося в мені»

3. У рядках поезії Б.-І. Антонича **«Привітання життя»** «В мені юний пал не вмер ще. / Вітай, життя! І на привіт тобі я понесу / м'яке, та в панцир крицевий закуте серце» *немає*

А) оречевлення

Б) персоніфікації

В) метафоричного епітета

Г) синекдохи

4. «Ми – відтинок малий зі *стрічки часу*». Виділені слова є

А) метафорою

Б) метонімією

5. Укажіть рядок, який містить *три метафори*

А) «Для молодих плечей легкий є неба в'юк, / в одноманітності не явиться нам позіх»

Б) «О, не словами уст, але словами рук / співати будем пісню на житті порозі»

В) «Кожна мить знов родить другу мить, / і перша в другій спить, обі у третій, та, як вежа, / час виростає, й меж не має, й нас німить»

Г) «Це наших днів звичайна тут дорога, / не падає ніщо до безвісти води»

6. *Послідовно назвіть усі тропи з уривку циклу Б.-І. Антонича «До музи»*

«Я не потраплю, я не зможу, я не зможу / для тебе / вирізьбловати, мов діаманти, вірші, / як дні кругом все гірші, / все гірші»

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

7. У наведених рядках «Але я знаю: в цю хвилину непригожу / небавом, може, навіть нині / нараз тебе побачу в простоті людини / чині» є

А) метафоризований епітет і метафора

Б) дві метафори

В) два епітети

Г) метафоризований епітет

8. Визначте *тему* та *ідею* поезії **«Весілля»**

Почалось так: упився я  
від перших власних строф похмілля.  
Був тільки місяць дружбою  
на мому з піснею весілля.  
Як сталось те, як задзвеніло,  
сказати не вмів оцього вам би,  
коли б так серце не горіло.  
*Так народились перші ямби.*  
Слова, не тесані в гамарні,  
слова, осріблені в вогні.  
Складають радісні пісні  
в весни завітчаній друкарні.

тема.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
ідея.....  
.....  
.....

9. У поезії «Весілля» курсивом виділено

А) уособлення

Б) зооморфну метафору

#### Тема 16. Версифікація

1. Підготуйте відеопояснення-алгоритм визначення віршового розміру.
2. Визначте віршовий розмір улюбленого вірша.

#### Тема 17. Основні категорії літературного процесу

1. Підготуйте презентацію на тему «Сучасний літературний процес України» (на вибір: Англії, Німеччини, Італії, Іспанії, Франції)» обсяг – максимум 20 слайдів.
2. Проблемне питання: Романтизм та постмодернізм. Перетини. Які тенденції романтизму можна спостерігати у творах постмодерну?
3. Як і коли новаторство стає традицією?

#### Тема 18. Внутрішні фактори розвитку літературного процесу

1. Визначте внутрішні фактори розвитку сучасного літературного процесу обраної вами країни.

#### Тема 19. Зовнішні фактори розвитку літературного процесу

1. Визначте зовнішні фактори розвитку сучасного літературного процесу обраної вами країни.

#### Тема 20. Світова література як макросистема

1. Ознайомтеся з «абсолютним каноном», запропонованим Ростиславом Семківим у книзі «Як читати класиків?» [69, с. 264 – 271].
2. Які книжки ви б додали до поданого там само переліку «книг першої психологічної потреби», «книг специфічного досвіду», «книжок зразкової інтриги» та «інших приємних книжок»? Поясніть, чому.
3. Поміркуйте, яка література є національною. Запишіть до конспекту риси національної літератури.

### Питання для підсумкового контролю

1. Літературознавство як наука. Основні, допоміжні та дотичні дисципліни.
2. Допоміжні літературознавчі дисципліни та суміжні науки.
3. Наука і мистецтво як способи пізнання дійсності. Мистецтво у світі аксіології.
4. Види мистецтва, їх походження та класифікації (рецепторна, за способом відображення дійсності, за матеріалом). Художня література як вид мистецтва. Образна природа літератури.
5. Літературні ієрархії. “Висока література”. Літературна класика. Масова література. Белетристика.
6. Специфіка художньої літератури. Художній образ і наукове поняття як форми відображення дійсності: спільні та відмінні риси.
7. Літературно-художній образ. Образ як форма буття художнього твору.
8. Вчення О. Потебні про художній образ.
9. Види літературно-художнього образу: гротеск, символ, алегорія, підтекст тощо. Самостійно дібрані студентом приклади.
10. Персонаж, прототип, ліричний герой, характер, тип (соціальний і художній), типовий характер (загальна характеристика). Самостійно дібрані студентом приклади.
11. Художній твір як основна форма буття літератури. Структура літературно-художнього твору.
12. Текст. Контекст. Інтертекст.
13. Художній світ твору.
14. Поняття часу і простору художнього твору. Теорія “хронотопу” (М. Бахтін).
15. Буття художнього твору як єдність змісту і форми.
16. Структура і елементи змістової організації літературно-художнього твору.
17. Структура і елементи внутрішньої форми художнього твору.
18. Поняття теми і тематики художнього твору. Самостійно дібрані студентом приклади.
19. Ідея твору. Проблема і проблематика, пафос і емоційна тональність. Самостійно дібрані студентом приклади.
20. Поняття художнього конфлікту та колізії. Види конфліктів. Самостійно дібрані студентом приклади.
21. Сюжет і фабула. Сюжет і конфлікт. Функції і типи сюжетів. Внутрішня організація (елементи) сюжетів. Що таке мотив? Самостійно дібрані студентом приклади.
22. Сюжет і композиція художнього твору. Особливості композиції епічних, ліричних і драматичних творів. Самостійно дібрані студентом приклади.
23. Функції портрету, пейзажу та інтер’єру в художньому творі.
24. Позасюжетні елементи художнього твору. Самостійно дібрані студентом приклади.
25. Проблеми розуміння і сприйняття художнього твору. Завдання і функції герменевтики. Що таке інтерпретація художнього твору?
26. Поділ літератури на роди. Походження літературних родів.
27. Епос. Порівняльна характеристика епічного та драматичного твору. Самостійно дібрані студентом приклади.
28. Лірика. Порівняльна характеристика ліричного та епічного твору. Самостійно дібрані студентом приклади.
29. Драма. Порівняльна характеристика драматичного і епічного твору. Поняття жанру художньої літератури.
30. Ліроепічні жанри. Самостійно дібрані студентом приклади.
31. Загальна характеристика праці І. Франка “Із секретів поетичної творчості”. Роль уяви і фантазії в процесі творення і сприйняття художніх творів.
32. Мова художнього твору. Літературна мова і мова художньої літератури.
33. Силабічна, тонічна, силабо-тонічна системи віршування (загальні відомості).
34. Стопа, основні види стоп у силабо-тонічному віршуванні.
35. Версифікація. Поняття: ритміка, фоніка, метрика, метр, ритм, вірш. Метричне, квантитативне, античне віршування. Чоловіча і жіноча рими.

- 36.Складна строфіка: терцини, октава, сонет.
- 37.Визначення стилю, літературного напрямку та художнього методу.
- 38.Засоби увиразнення мови: архаїзми, історизми, варваризми, екзотизми, старослов'янізми, діалектизми тощо. Навести приклади.
- 39.Засоби увиразнення мови: професіоналізми, арготизми, просторіччя, поетизми, термінологізми, канцеляризми тощо. Навести приклади.
- 40.Асоціативність мислення як основа творення тропів.
- 41.Види художніх тропів. Приклади.
- 42.Рима, її роль та способи класифікації. Поняття клаузули. Приклади.
- 43.Порівняння. Їх види та ідейно-естетична роль. Приклади.
- 44.Метафора та її види. Приклади. Метонімія та її види. Приклади.
- 45.Епітет. Види епітетів та їх функції. Приклади.
- 46.Синекдоха. Перифраз. Евфемізм. Антономазія. Асоціонім. Приклади.
- 47.Риторичні фігури. Приклади.
- 48.Білі вірші. Вільний (різностопний або байковий ) вірш. Верлібр.
- 49.Неологізми. Їх типи та значення у художній творчості митця.
- 50.Що таке аналіз художнього твору? Принципи аналізу художнього твору.

## Рекомендована література

### Основна

1. Астрахан Н. Буття літературного твору. Аналітичне та інтерпретаційне моделювання. К., 2014.
2. Астрахан Н. Теорія літератури: основи, традиції, актуальні проблеми. К., 2021. Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/32716/1/Astrahan.pdf>
3. Білоус П. Вступ до літературознавства. К., 2011. Режим доступу : [https://shron1.chtyvo.org.ua/Bilous\\_Petro/Vstup\\_do\\_literaturoznavstva.pdf?](https://shron1.chtyvo.org.ua/Bilous_Petro/Vstup_do_literaturoznavstva.pdf?)
4. Галич О. Вступ до літературознавства. Луганськ, 2013. Режим доступу : <https://docplayer.net/81212443-A-o-galich-vstup-do-literaturoznavstva.html>
5. Галич О. Історія літературознавства. К., 2013.
6. Марко В. Аналіз поетичного твору. К., 2013.
7. Моклиця М. Вступ до літературознавства. Луцьк, 2011. Режим доступу : <https://docplayer.net/31923820-Mariya-moklicya-vstup-do-literaturoznavstva-posibnik-dlya-studentiv-filologichnih-fakultativ.html>
8. Наєнко М. Історія українського літературознавства і критики. К., 2010.
9. Орлова О. С., Орлов О. П. Основи літературознавства. Полтава, 2020. Режим доступу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/14564/1/Основи%20літ%20лекції%20.pdf>
10. Ференц Н. Основи літературознавства К., 2011. Режим доступу : <https://westudents.com.ua/knigi/256-osnovi-literaturoznavstva-ferents-ns.html>

### Додаткова

11. Аверинцев С. Символ. Аверинцев С. *Софія-логос* : Словник. К., 2004. С. 178 – 184.

12. Антонич Б.-І. Національне мистецтво (спроба ідеалістичної системи мистецтва) *Антонич Б.-І. Твори.* К., 1998. С. 467 – 476.
13. Барт Р. Від твору до тексту. *Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ століття.* Ред. М. Зубрицька. Львів, 1996. С. 378 – 384.
14. Баррі П. Вступ до теорії. Літературознавство та культурологія. К., 2008. Режим доступу : <http://194.44.152.155/elib/local/742552.pdf>
15. Бацевич Ф. Український одивнений художній текст. Львів, 2018.
16. Білоус П. Вступ до літературознавства. Теорія літератури. Психологія літературної творчості. Житомир, 2009.
17. Безпечний І. Теорія літератури. К., 2009.
18. Берд М. 100 ідей, які змінили мистецтво. К., 2018.
19. Бернадська Н.І. Вступ до літературознавства: хрестоматія. К., 2002
20. Бойлен А. Візуальна культура. К., 2021.
21. Бровко О. Основи компаративістики. Луганськ, 2012. Режим доступу : <https://dspace.lgpu.org/bitstream/123456789/2801/1/Brovko%20%282%29.pdf>
22. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство. К., 2008.
23. Вступ до літературознавства : Хрестоматія. Ред. Бернадська Н. І. К., 1995. Режим доступу : [https://library.udpu.edu.ua/library\\_files/369976.pdf](https://library.udpu.edu.ua/library_files/369976.pdf)
24. Воглер К. Путешествие писателя. Мифологические структуры в литературе и кино. К., 2020.
25. Волковинський О. Поетика епітета. Кам'янець-Подільський, 2011.
26. Врубель Л. Герменевтика. *Література. Теорія. Методологія.* Наук. ред. Д. Уліцька. К., 2006. С. 56 – 114.
27. В'язовський Г. Зображення і вираження. Уява і фантазія. Домисел і вимисел. *Книга на пошану пам'яті Григорія Андрійовича В'язовського.* Одеса, 2010. С. 222 – 252.
28. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. К., 2005. Режим доступу : [https://chtyvo.org.ua/authors/Halych\\_Oleksandr/Teoriia\\_literatury\\_vyd\\_2005/](https://chtyvo.org.ua/authors/Halych_Oleksandr/Teoriia_literatury_vyd_2005/)
29. Гнатюк М. І. Франко і питання теорії літератури. К., 2010.

30. Данкан Р., Сміт М., Левіц П. Сила коміксів. Історія, форма і культура. К., 2020.
31. Енциклопедія постмодернізму. За ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора. К., 2003.
32. Єщенко Т. Текстово-антропоцентричний вимір метафори українських поетів 1990-х. К., 2018.
33. Зборовська Н. Психологія і літературознавство. Львів, 2003.
34. Зубрицька М. Homo legens. Читання як соціокультурний феномен. К., 2004.
35. Іванишин П. Національний спосіб розуміння в поезії Т. Шевченка, Є. Маланюка, Л. Костенко. К., 2008.
36. Ізер В. Процес читання: феноменологічне наближення. *Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ століття.* Ред. М. Зубрицька. Львів, 1996. С. 261 – 277.
37. Качуровський І. Основи аналізу мовних форм. Стилїстика. Фігури і тропи. – Мюнхен, 1995.
38. Касперський Е. Література. Теорія. Методологія. *Література. Теорія. Методологія.* Наук. ред. Д. Уліцька. К., 2006. С. 9 – 38.
39. Качак Т. Тенденції розвитку української прози для дітей та юнацтва початку ХХІ століття. К., 2018.
40. Ключек Г. Так що ж таке поетика? К., 1992.
41. Ключко Д. 65 українських шедеврів: визнані й незнані. К., 2019.
42. Копистянська Н. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства. Львів, 2005.
43. [Корвін-Пйотровська Д. Проблеми поетики прозового опису. Львів, 2009.](#)
44. Коробкова Н. Міжмистецький полілог в аспекті художності. *Вісник ОНУ. Серія Філологія.* Т. 20. Вип. 11. Одеса, 2014. С. 18 – 27. Режим доступу : <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/405567.pdf>
45. Коробкова Н. Проблема автора як міфотворця в українському літературознавстві. *Проблеми сучасного літературознавства.* Вип. 12. Одеса,

2003. С. 55 – 69. Режим доступу : <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/11952/1/55-69-1.pdf>
46. Коробкова Н. Архітектурні та театральні коди. *Проблеми сучасного літературознавства*. Вип. 27. 2018. С. Режим доступу : <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/20791/1/200-213.pdf>
47. Кравець Л. Динаміка метафори в українській поезії ХХ століття. К., 2012.
48. Лексикон загального і порівняльного літературознавства. Відп. ред. А. Волков. Чернівці, 2001.
49. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. Автор-укладач Ю. Ковалів. К., 2007.
- Режим доступу : <https://archive.org/details/literaturoznachat1/page/n3/mode/2up>
- Режим доступу : <https://archive.org/details/literaturoznachat2/page/n3/mode/2up>
50. Літературознавчий словник-довідник Ред. Р. Гром'як, Ю. Ковалів та ін. К., 2002 (та інші видання).
51. Лотман Ю. Текст у тексті. *Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ століття*. Ред. М. Зубрицька. Львів, 1996. С. 428 – 441.
52. Маценка С. Метамистецтво. Словник термінотворення на межі літератури й музики. Львів, 2017.
53. Мітосек З. Структуралістські орієнтації в літературознавчих дослідженнях *Література. Теорія. Методологія*. Наук. ред. Д. Уліцька. К., 2006. С. 198 – 216.
54. Мітосек З. Література як діалог. *Мітосек З. Теорії літературних досліджень*. Сімферопіль, 2003. С. 279 – 307. Режим доступу : [https://shron1.chtyvo.org.ua/Mitosek\\_Zofia/Teorii\\_literaturnykh\\_doslidzhen.pdf](https://shron1.chtyvo.org.ua/Mitosek_Zofia/Teorii_literaturnykh_doslidzhen.pdf)

55. Михед О. Бачити, щоб бути побаченим: реаліті-шоу, реаліті-роман та революція онлайн. К., 2016.
56. Моклиця М. Алегоричний код літератури, або Реабілітація алегорії триває. К., 2017.
57. Моклиця М. Основи літературознавства. Тернопіль, 2002.
58. Мукарежовський Я. Мова літературна та мова поетична. *Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ століття*. Ред. М. Зубрицька. Львів, 1996. С. 324 – 342.
59. Набитович І. Категорія *sacrum* і художня література *Набитович І. Універсум sacrum'у в художній прозі (від модернізму до постмодернізму)*. Дрогобич-Люблян, 2008. С. 29 – 137.
60. Наливайко Д. Теорія літератури та компаративістика. К., 2006.
61. Няму А. Е Основы теории традиционных сюжетов. Черновцы, 2003.
62. Озодовська Л. В. Парадигма діалогічності в сучасному мисленні. К., 2007.
63. Пащенко М. В. Метафорична природа новели (структура, рецепція, концептуалізація). Одеса, 2009.
64. Пилип'юк О. Поетологічні парадигми: Схід – Захід. К., 2012.
65. Потебня О. Думка й мова. *Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ століття*. Ред. М. Зубрицька. Львів, 1996. С. 23 – 39.
66. Рудницький М. Між ідеєю і формою. *Рудницький М. Від Мирного до Хвилювого. Між ідеєю і формою. Що таке «Молода муза?»* Дрогобич, 2009. С. 335 – 487.
67. Саєнко В. Науковий світ професора Пащенко В. в контексті українського літературознавства другої половини ХХ століття. *Саєнко В. Українська література ХХ ст.: діапазони творчих голосів і мистецьких відкриттів*. Львів, 2016. С. 720 – 732.
68. Семків Р. Як писали класики. К., 2016.
69. Семків Р. Як читати класиків. К., 2019.
70. Сивокінь Г. У вимірах сприймання. Теоретичні проблеми художньої літератури, її історії та функцій. К., 2006.

71. Скорина Л. Література та літературознавство української діаспори. Черкаси, 2005.
72. Словник тропів та риторичних фігур. Упор. Святовець В. К., 2011.
73. Стереометрія тексту. Студії над поетичними творами Івана Франка. Наук. ред. Б. Тихолоз. Львів, 2010.
74. Ткаченко А. Мистецтво слова: Вступ до літературознавства. К., 2003.
75. Франко І. Із секретів поетичної творчості. К., 1969. Режим доступу : [http://ukrlit.org/faily/avtor/franko\\_ivan\\_yakovych/frankoiz\\_sekretiv\\_poetyc\\_hnoi\\_tvorchosti.pdf](http://ukrlit.org/faily/avtor/franko_ivan_yakovych/frankoiz_sekretiv_poetyc_hnoi_tvorchosti.pdf)
76. Фащенко В. Етюди про психологізм літератури. *Фащенко В. У глибинах людського буття*. Одеса, 2005. С. 22 – 158.
77. Фостер Т. Читай як професор. Жвавий і захопливий посібник із читання між рядків. К., 2021.
78. Харарі Ю. Когнітивна революція *Харарі Ю. Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього*. Харків, 2019. С. 13 – 103.
79. Хохбурн К., Боттлінгер А. Герої книг на приєме у психотерапевта. Прогулки с врачом по страницам литературных произведений. К., 2021.
80. Червінська О. Рецептивна поетика. Історико-методологічні та теоретичні засади. Чернівці, 2001.
81. Шевченко Т. Есеїстика українських письменників як феномен літератури кінця ХХ – початку ХХІ ст. К., 2019.
82. Шляхова Н. Еволюція форм художнього узагальнення. Одеса, 2011.
83. Шляхова Н. Потебнянська концепція автора і авторства *Шляхова Н. Життя порізнені листочки* : Літературно-критичні статті. Одеса, 2003. С. 181 – 191.
84. Шляхова Н. Художня форма – поле методологічних змагань. *Методологічні аспекти літературознавчого синтезу* : Збірник наукових праць. Відп. ред. Черноіваненко Є. М. Одеса, 2008. С. 367 – 374.
85. Шляхова Н. Літературознавча герменевтика О. Потебні. *Методологічні аспекти літературознавчого синтезу* : Збірник наукових праць. Відп. ред. Черноіваненко Є. М. Одеса, 2008. С. 308 – 320.

86. Habib R. *Modern Literary Criticism and Theory. A history*. Blackwell Publishing Ltd. 2008.

#### Електронні інформаційні ресурси

1. <http://dspace.nbuv.gov.ua/> Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України є бібліотекою відкритого доступу і передбачає безкоштовний доступ читачів до наукової інформації в інтернеті за ключовим словом, назвою публікації, автором тощо.
2. <https://ouci.dntb.gov.ua/> Open Ukrainian Citation Index (OUCI) – це українська база даних наукових цитувань, призначена для пошуку публікацій (за ключовим словом, назвою публікації, автором тощо) у різноманітних наукових царинах.
3. <http://chtyvo.org.ua/> онлайн-бібліотека україномовної літератури.
4. <https://literarydevices.net/> Literary Devices – словник літературних понять, які допомагають оцінити, інтерпретувати та аналізувати літературний твір.
5. <http://www.textetc.com/theory.html> text et cetera – сайт висвітлює питання поетики, літературної теорії та критики.
6. <https://il-journal.com/index.php/journal/issue/view/212> «Слово і час» – науково-теоретичний журнал академічного літературознавства.
7. <https://chytomo.com> портал про культуру читання та новинки книговидавання.
8. <https://pen.org.ua> Український осередок Міжнародного ПЕН-клубу.

### Методи діагностики успішності навчання:

Контроль засвоєння змісту курсу здійснюється у такий спосіб:

1. поточний контроль: відповіді на практичних заняттях, самостійні роботи (загалом – 40 балів);
2. модульний контроль: тестові опитування після 2 та 4 модуля оцінюються максимум на 10 балів (загалом – 20 балів);
3. підсумковий контроль: опитування – 40 балів.
4. Для додаткового отримання балів: неформальна освіта – проходження онлайн-курсу «Як читати складні модерністські та постмодерністські твори» [https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:UZHNU+PML101+2020\\_T2/about](https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:UZHNU+PML101+2020_T2/about) із подальшим отриманням сертифіката та контрольною перевіркою набутих знань та навичок (10 балів).

### Безкоштовний онлайн-курс з отриманням сертифіката (елементи неформальної освіти)

Здобувач може протягом семестра, в якому заплановано курс, пройти онлайн-курс, отримавши сертифікат. Після цього викладач проводить опитування та дає практичне завдання і аналізує якість отриманих знань, що дає змогу здобувачеві отримати 10 додаткових балів до загальної оцінки.

| Платформа                                                         | Назва                                                        | Посилання                                                                                                                                                                   | Розробники     | Кількість балів |
|-------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|-----------------|
| <a href="https://courses.prometheus.org.ua">Prometheus.org.ua</a> | «Як читати складні модерністські та постмодерністські твори» | <a href="https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:UZHNU+PML101+2020_T2/about">https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:UZHNU+PML101+2020_T2/about</a> | проф. М. Рошко | 10              |

### Розподіл балів, які отримують студенти

| Поточний контроль | Модульний контроль | Підсумковий контроль | Сума балів |
|-------------------|--------------------|----------------------|------------|
| 40                | 20                 | 40                   | 100        |

*Навчальне видання*

**КОРОБКОВА Наталія Костянтинівна**

## **ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА**

Методичні вказівки та завдання до курсу  
для студентів 1-го курсу  
денної форми навчання факультету РГФ  
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти  
спеціальності 035 Філологія  
спеціалізацій:

- 035.041 — германські мови та літератури;
- 035.043 — германські мови та літератури (переклад  
включно) перша німецька;
- 035.051 — германські мови та літератури (переклад  
включно) перша іспанська;
- 035.055 — германські мови та літератури (переклад  
включно) перша французька

Завідувачка редакції *Т. М. Забанова*

Надруковано з готового оригінал-макета

---

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 3,02.  
Тираж 300 прим. Зам. № 368.

Видавництво і друкарня «Астропринт»  
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1373 від 28.05.2003 р.  
65091, м. Одеса, вул. Разумовська, 21  
*Телефон: (0482) 37-14-25, 33-07-17 (048) 7-855-855*  
**email: [astro\\_print@ukr.net](mailto:astro_print@ukr.net)**  
**[www.astroprint.ua](http://www.astroprint.ua); [www.stranichka.in.ua](http://www.stranichka.in.ua)**